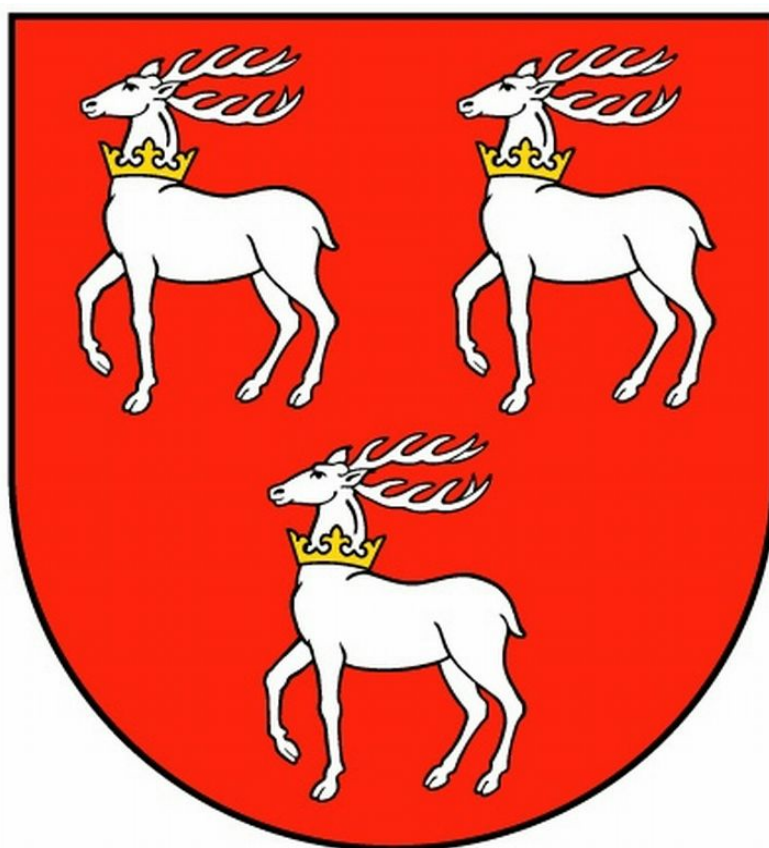

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej

**na terenie Powiatu Łukowskiego
na lata 2015 – 2017**

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
1.	Podstawy prawne	5
2.	Charakterystyka środowiska lokalnego.....	6
3.1.	Powiat Łukowski i występujące w nim problemy społeczne	6
3.2.	Instytucje wspierające realizację zadań w ramach pieczy zastępczej..	8
3.3.	Rodzinna piecza zastępcza	9
3.4.	Instytucjonalna piecza zastępcza	13
3.5.	Usamodzielniani wychowankowie	16
1.	Program	19
4.1.	Cele, zadania i działania w ramach programu	19
4.2.	Analiza SWOT	22
4.3.	Priorytety	24
4.4.	Spodziewane efekty	25
4.5.	Realizatorzy.....	25
4.6.	Beneficjenci	26
4.7.	Miejsce i czas realizacji	26
4.8.	Źródła finansowania	27
4.9.	Monitoring i ewaluacja	27
2.	Podsumowanie	28

1. Wprowadzenie

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

Pobyt i umieszczanie dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych jest istotną konsekwencją zaniedbania podstawowych obowiązków rodzicielskich i trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych i stanowi w perspektywie poważny problem. Z uwagi na fakt, że najlepszym środowiskiem wychowania dziecka jest rodzina, to że w niej funkcjonuje ono w najbardziej prawidłowy sposób, tak ważne jest organizowanie inicjatyw poruszających tę kwestię i rozwijających działalność na rzecz rodzicielstwa zastępczego.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest wyrazem troski o dobro dziecka i rodziny. Jest to obszerny akt prawny regulujący zasady i formy wspierania rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz zasady sprawowania pieczy zastępczej. Ponadto określa zadania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, organów administracji rządowej, jak i źródło ich finansowania. Nacisk nałożony na działania instytucji promujących rodzicielstwo zastępcze ma na celu wsparcie naturalnego środowiska dziecka oznaczającego jego rodzinę.

Zgodnie z zarządzeniem nr 61/2011 Starosty Łukowskiego z dnia 8 listopada 2011 roku, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łukowie wyznaczone zostało na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Łukowskim.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej, będący wyrazem troski o sytuację rodzin w Powiecie Łukowskim, stanowi spójny system, który istnieć ma w oparciu o dobrą współpracę wszystkich instytucji i organizacji zajmujących się tematyką pieczy zastępczej. Promocja, poradnictwo specjalistyczne: prawne, psychologiczne i rodzinne, profilaktyka i wsparcie – wszystkie te obszary działania dotyczące rodzinnych form pieczy zastępczej znalazły odzwierciedlenie w niniejszym Programie. Program ma charakter uzupełniający istniejące już formy pomocy świadczone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łukowie rodzinom zastępczym oraz usamodzielnianym wychowankom i wychodzi naprzeciw specyficznym potrzebom tych rodzin i osób.

Niniejszy program zawiera diagnozę sytuacji pieczy zastępczej na terenie Powiatu Łukowskiego. Przedstawia charakterystykę rozwoju pieczy zastępczej. Istotną część programu stanowi cel główny i cele szczegółowe oraz przewidywane efekty osiągnięcia celów.

Realizacja przyjętych w programie celów pozwoli na zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej oraz przyczyni się do zmniejszenia skali niedostosowania społecznego wśród dzieci i młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą.

2. Podstawy prawne

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 2009.114.946, z późn. zm.),
2. Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. 1991.120.526),
3. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. 2015.583 z późn. zm),
4. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2015.332),
5. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2015.163z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U.2012.1356 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj.Dz. U. 2012. 124),
8. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2013 r. poz. 182 z późn. zm.),
9. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. 2004.256.2572, z późn. zm.),
10. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. 2014.1118 z późn. zm.),
11. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. 2013.596 z późn. zm.),
12. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2013.595 z późn. zm.),
13. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2013.594 z późn. zm.)

3. Charakterystyka środowiska lokalnego

3.1. Powiat Łukowski i występujące w nim problemy społeczne

Powiat Łukowski został utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Jego siedzibą jest miasto Łuków, położony jest w północnej części województwa lubelskiego i graniczy z powiatami: ryckim, lubartowskim, radzyńskim, białskim i siedleckim. Powierzchnia powiatu wynosi 1 394,09 km², co stanowi 5,55 % powierzchni województwa.

Na poziomie samorządu powiatowego zadania z zakresu pomocy społecznej i systemu pieczy zastępczej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, natomiast na szczeblu samorządu gminnego zadania z zakresu pomocy społecznej realizują ośrodki pomocy społecznej.

Na terenie Powiatu Łukowskiego funkcjonują:

- **gminy miejskie:** Łuków, Stoczek Łukowski;
- **gminy wiejskie:** Adamów, Krzywda, Łuków, Serokomla, Stanin, Stoczek Łukowski, Trzebieszów, Wojcieszków, Wola Mysłowska.

Poniższe tabele prezentują podział ludności zamieszkującej Powiat Łukowski ze względu na płeć oraz grupy wiekowe:

Lata	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
2011	55231	54661	109892
2012	55098	54457	109555
2013	54953	54372	109325

(Tab. 1 Podział ludności Powiatu Łukowskiego ze względu na płeć w latach 2011-2013 r.).

Lata	W wieku przedprodukcyjnym	W wieku produkcyjnym	W wieku poprodukcyjnym
2011	22,1%	61,6%	16,3%
2012	21,8%	61,5%	16,7%
2013	21,4%	61,5%	17,1%

(Tab. 2 Podział procentowy ludności Powiatu Łukowskiego ze względu na grupę wiekową w latach 2011-2013 r.).

W Powiecie Łukowskim w 2013 roku faktycznie mieszkało 109 325 osób (stan na 31.12.2013r.). Długoterminowe prognozy demograficzne przewidują postępujący spadek ludności do 103 038 osób w 2020r. Liczba ludności powiatu stanowiła 5,07% ogółu ludności zamieszkującej województwo lubelskie.

Główne problemy rodzin w Powiecie Łukowskim wynikają z bezrobocia, wiążącego się z nim alkoholizmu, przemocy fizycznej i psychicznej oraz ubóstwa, co w rezultacie prowadzi do bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Problem ten dotyczy nie tylko dorosłych, ale w sposób szczególny dotyka dzieci, które nie znajdują oparcia i właściwej opieki we własnej rodzinie biologicznej. Rodzice niewłaściwie wypełniający swą funkcję opiekuńczo wychowawczą mają ograniczoną władzę rodzicielską lub są jej pozbawieni.

Do głównych powodów umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w Powiecie Łukowskim należy zaliczyć:

- ☐ sieroctwo,
- ☐ półsieroctwo,
- ☐ uzależnienie rodziców,
- ☐ przemoc w rodzinie,
- ☐ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- ☐ niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców,
- ☐ długotrwałe lub ciężkie choroby co najmniej jednego z rodziców.

W związku z powyższym dzieci obejmowane są różnymi formami opieki zastępczej tj. umieszczane są w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

W Powiecie Łukowskim wg stanu na marzec 2015 funkcjonuje 63 rodziny zastępcze w których umieszczonych jest 86 dzieci oraz 3 placówki w których umieszczonych jest łącznie 65 dzieci.

Podział rodzin zastępczych oraz placówek obrazują poniższe tabele:

Lp.	Rodzaje rodzin zastępczych	Liczba rodzin	Liczba dzieci
1.	Spokrewnione z dzieckiem	43	63
2.	Niezawodowe	20	23
3.	Zawodowe	0	0
4.	Zawodowe o charakterze pogotowia rodzinnego	0	0
5.	Zawodowe specjalistyczne	0	0

6.	Rodzinne Domy Dziecka	0	0
Ogółem		63	86

(Tabela. 3 Podział rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Łukowskim dane na marzec 2015 r.).

Lp.	Nazwa placówki	Liczba dzieci
1.	Placówka Wielofunkcyjna w Łukowie	21
2.	Dom Dziecka w Radoryżu Smolanym	31
3.	Pogotowie Opiekuńcze w Stoczku Łukowskim	13
Ogółem		65

(Tab. 4 Podział instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie łukowskim dane na marzec 2015 r.).

3.2. Instytucje wspierające realizację zadań w ramach pieczy zastępczej

W Powiecie Łukowskim funkcjonują następujące instytucje, których działalność statutowa związana jest ze wsparciem i oddziaływaniem na pieczę zastępczą i rodziny naturalne.

L.p.	Nazwa	Działalność
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łukowie	Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej w formach instytucjonalnych, wsparcia dziennego i opiece rodzinnej. Ocena funkcjonowania rodziny zastępczej.
2.	Ośrodki Pomocy Społecznej □ 2 Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej □ 9 Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej	Realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych na terenie podległej gminy. Praca z rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej ukierunkowana na powrót dzieci do rodzin biologicznych.
3.	Komenda Powiatowa Policji w Łukowie. 2 komisariaty Policji.	Monitorowanie przestrzegania prawa, zapewnienie porządku i bezpieczeństwa na terenie Powiatu Łukowskiego.
4.	Sąd Rejonowy w Łukowie Wydział Rodzinny i	Postępowania sądowe w sprawach rodzinnych i nieletnich.

	Nieletnich.	
5.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łukowie.	Poradnictwo rodzinne, zawodowe, psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne.
6.	Powiatowy Urząd Pracy.	Poradnictwo i szkolenia zawodowe.
7.	Pogotowie Opiekuńcze w Stoczku Łukowskim.	Zadania przewidziane dla placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego i socjalizacyjnego.
8.	Dom Dziecka w Radoryżu Smolanym.	Zadania przewidziane dla placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego.
9.	Placówka Wielofunkcyjna w Łukowie.	Zadania przewidziane dla placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego i socjalizacyjnego.
10.	Specjalny Ośrodek Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej w Łukowie.	Pomoc osobom w kryzysie: ofiarom przemocy, przestępstw, wypadków, osobom uzależnionym, przechodzącym kryzysy małżeńskie, rodzinne oraz poradnictwo socjalne, pedagogiczne, psychologiczne, prawne.

3.3. Rodzinna piecza zastępcza

Dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej Starosta Łukowski zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej. Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, w szczególności umożliwiają dostęp do świadczeń zdrowotnych, rozwój uzdolnień i zainteresowań, zaspokajają potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne dziecka. Traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobistej.

Zgodnie ze znowelizowaną Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadania powiatu obejmują:

- 1) opracowanie i realizację 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;

- 1) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych zawodowych, rodzinach zastępczych niezawodowych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze zawodowe, rodziny zastępcze niezawodowe, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 3) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 4) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponad gminnym;
- 5) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych, prowadzących rodzinne domy dziecka i rodzin pomocowych oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 6) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstania:
 - a) grup wsparcia,
 - a) specjalistycznego poradnictwa,
 - 1)
 - 2)
 - 3)
 - 4)
 - 5)
 - 6)
 - 7)
- 8) powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- 7) wyznaczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 8) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku, niezbędnych badań lekarskich;
- 9) prowadzenie rejestru danych, o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do

prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzącej rodzinny dom dziecka;

10) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej albo rodzinnym domu dziecka;

11) finansowanie:

a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych, rodzinach zastępczych niezawodowych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

a) wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych, rodzin pomocowych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz osób zatrudnionych w rodzinnym domu dziecka,

b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny zastępcze zawodowe, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz szkoleń dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka,

10) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.

Zadaniami zleconymi powiatu z zakresu administracji rządowej są:

☐ realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;

☐ finansowanie pobytu w pieczy zastępczej cudzoziemców z uregulowaną sytuacją prawną w zakresie ich pobytu w Polsce.

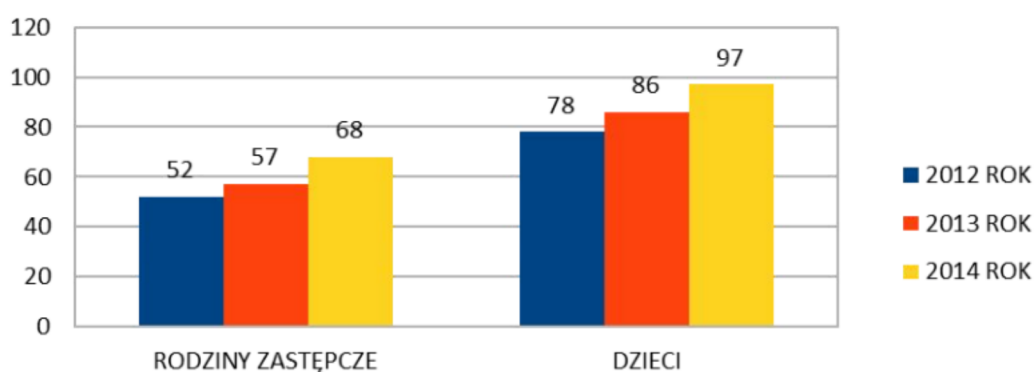
Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. Rodzina zastępcza:

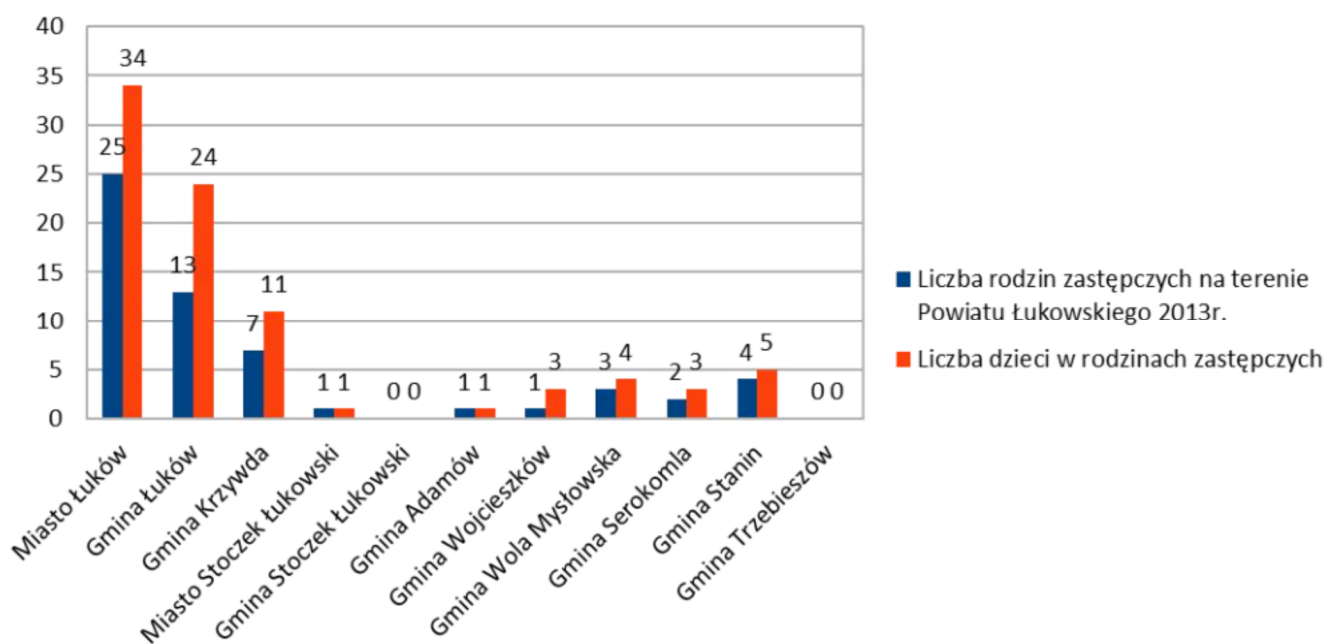
- spokrewniona,
- niezawodowa,
- zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;

1. Rodzinny dom dziecka.

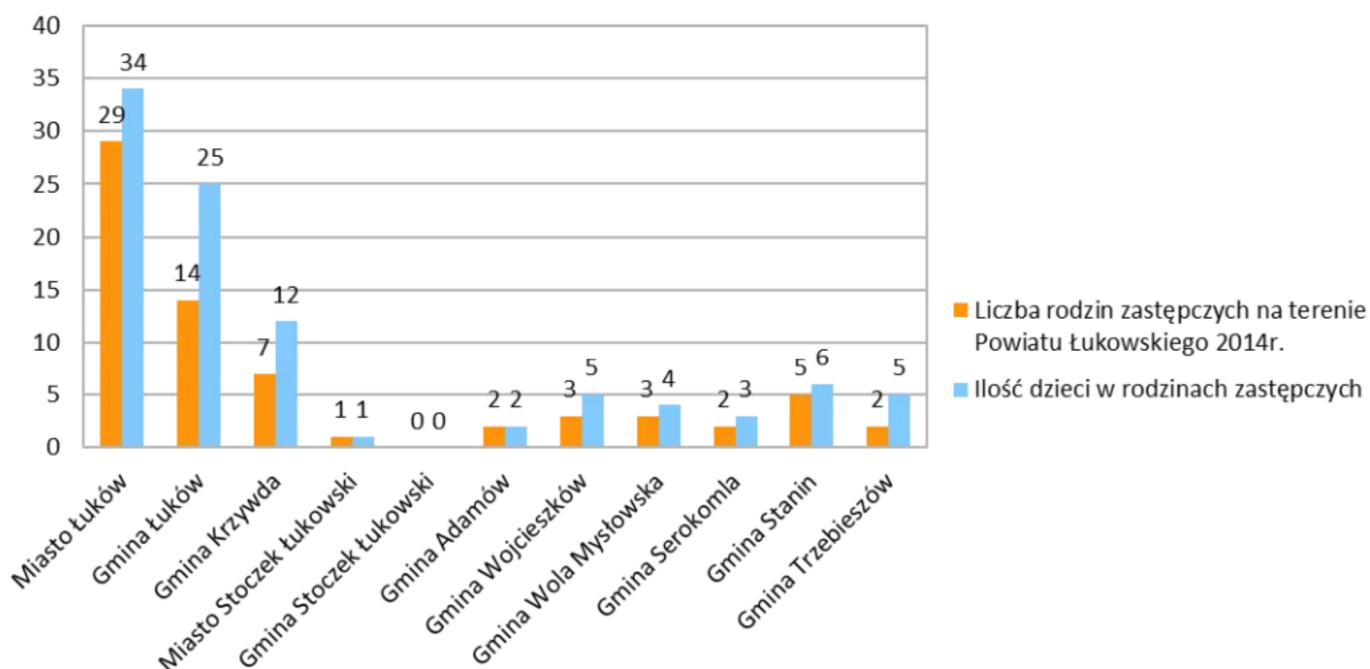
Na terenie Powiatu Łukowskiego w 2014 roku funkcjonowało 68 rodzin zastępczych, w których wychowywało się 97 dzieci. Wśród rodzin tych 46 to rodziny spokrewnione wychowujące 69 dzieci, a 22 to rodziny niezawodowe wychowujące 28 dzieci. Rodzinne domy dziecka i zawodowe rodziny zastępcze aktualnie nie funkcjonują na terenie Powiatu Łukowskiego.

(Wykres 1. Zestawienie ilości rodzin zastępczych oraz dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2012-2014.)

Wykres 2. Ilość rodzin zastępczych i dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Łukowskiego w 2013 r., z podziałem na poszczególne gminy.)

(Wykres 3. Ilość rodzin zastępczych i dzieci w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Łukowskiego w 2014 r., z podziałem na poszczególne gminy.)

3.4. Instytucjonalna piecza zastępcza

Dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej powiat zapewnia opiekę i wychowanie w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Na terenie Powiatu Łukowskiego funkcjonują trzy placówki opiekuńczo – wychowawcze:

- Dom Dziecka w Radoryżu Smolanym,
- Placówka Wielofunkcyjna w Łukowie,
- Pogotowie Opiekuńcze w Stoczku Łukowskim.

Dom Dziecka w Radoryżu Smolanym jest placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego w rozumieniu przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie placówek opiekuńczo - wychowawczych. Dom Dziecka zapewnia całodobową opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, dla których nieustanowiono rodzinnej formy pieczy zastępczej do uzyskania pełnoletności, a po uzyskaniu pełnoletności, na dotychczasowych zasadach, do czasu ukończenia szkoły, w której rozpoczęły naukę przed osiągnięciem pełnoletności.

Do placówki opiekuńczo-wychowawczej kieruje Starosta Łukowski na podstawie postanowienia sądu, w uzasadnionych przypadkach przyjęcie dziecka na pobyt krótkotrwały bez skierowania może nastąpić na prośbę dziecka, na wniosek jego rodziców lub opiekuna prawnego.

W placówce funkcjonują dwie grupy wychowawcze, z których każda dysponuje autonomicznym segmentem z aneksem kuchennym, pokojami mieszkalnymi, świetlicą rekreacyjną, pokojem cichej nauki oraz zapleczem sanitarnym. W placówce obok wychowawców są zatrudnieni: psycholog, pedagog oraz pracownik socjalny.

Pogotowie Opiekuńcze w Stoczku Łukowskim jest jednostką organizacyjną systemu pieczy zastępczej i wspierania rodziny, powołaną w celu wykonywania zadań własnych Powiatu Łukowskiego w zakresie całodobowej opieki nad dziećmi, jeżeli potrzeby te stale lub okresowo nie mogą być zaspokajane w domu rodzinnym. Pogotowie zapewnia dziecku całodobową opiekę oraz wychowanie realizując zadania przewidziane dla placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego i socjalizacyjnego. Pogotowie Opiekuńcze ma na celu głównie przyjmowanie dzieci w sytuacjach wymagających natychmiastowego rozpoczęcia sprawowania opieki i wychowania.

Podstawą przyjęcia dziecka jest skierowanie wydane przez Starostę Łukowskiego na podstawie postanowienia sądu. W uzasadnionych przypadkach przyjęcie dziecka na pobyt krótkotrwały bez skierowania do Pogotowia może nastąpić na prośbę dziecka, na wniosek jego rodziców lub opiekunów prawnych. Pogotowie zapewnia dziecku całodobową opiekę oraz wychowanie, realizując zadania przewidziane dla placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego, a także łączy całodobowe działania terapeutyczne, interwencyjne i socjalizacyjne skierowane na dziecko i jego rodzinę.

Placówka Wielofunkcyjna w Łukowie jest kolejną placówką realizującą zadania przewidziane dla placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego i socjalizacyjnego, a także działania terapeutyczne, interwencyjne i socjalizacyjne skierowane na dziecko i rodzinę dziecka. Do Placówki dzieci kieruje Starosta Łukowski na podstawie postanowienia sądu. W uzasadnionych przypadkach przyjęcie dziecka na pobyt krótkotrwały bez skierowania do placówki może nastąpić na prośbę dziecka, na wniosek jego rodziców lub opiekuna prawnego.

Placówka mieści się w budynku wolnostojącym, połączonym łącznikiem z salą rekreacyjno-sportową. Jest to budynek po generalnym remoncie, który miał miejsce w 2010 roku. Ponadto dzieci mają do dyspozycji plac zabaw, na terenie którego mogą spędzać wolny czas.

sim
014
16

(Tab. 5 Liczba dzieci skierowanych i przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012-2014.)

(Tab. 6 Liczba dzieci skierowanych i przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2012-2014, z podziałem na placówki i gminy z których pochodzą)

3.5. Usamodzielnieni wychowankowie

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zakres, formy i zasady usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej) oddzielając tę grupę wychowanków od usamodzielniającej się młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej, domy dla matek z małoletnimi dziećmi (jednostki pomocy społecznej), młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapeutyczne, schroniska dla nieletnich itp. (placówki działające w systemie edukacji), zakłady poprawcze. Proces usamodzielnienia tej drugiej grupy wychowanków przebiegać ma, jak dotychczas, na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Konsekwencją takich rozstrzygnięć jest zróżnicowanie zakresu i zasad przyznawania pomocy; prowadzenie dwóch różnych procedur usamodzielnienia. Przepisy przejściowe ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określają również zasady postępowania wobec osób, które rozpoczęły proces usamodzielnienia przed 1 stycznia 2012r., wprowadzając tym samym trzecią procedurę postępowania.

Zgodnie z w/w ustawą osobom usamodzielniającym się:

1. Przyznaje się pomoc:

- ☐ rzeczową na zagospodarowanie w wysokości 1500 lub 3000 zł w sytuacji gdy osoba usamodzielniania legitymuje się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności,
- ☐ finansową na kontynuowanie nauki w wysokości 500 zł miesięcznie w okresie nauki nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia,
- ☐ finansową na usamodzielnienie po zakończeniu nauki w wysokości:
- ☐ w przypadku osób usamodzielnianych opuszczających rodzinę zastępczą spokrewnioną i przebywających w niej co najmniej 3 lata nie mniej niż 3300 zł,

☐ Zauważenia.

3. Zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Rodzaje pieczy zastępczej	2013	2014
Rodzinne formy pieczy zastępczej	12	7
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	15	3
Razem	27	10

(Tab. 7 Liczba osób opuszczających poszczególne formy pieczy zastępczej w latach 2013-2014)

(Tab. 8 Liczba osób korzystających z pomocy rzeczowej na zagospodarowanie, pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki oraz pomocy pieniężnej na usamodzielnienie w latach 2013-2014)

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskiwaniu mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechuje często bierność, niechęć do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niska motywacja do

zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i bardziej efektywny sposób, umożliwiający młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia. Okres 2015-2017r., będzie stanowił wyzwanie dla jednostek pomocy społecznej gmin powiatu łukowskiego oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łukowie – Organizatora Pieczy Zastępczej, w kwestii stworzenia usamodzielniającym się wychowankom przebywającym w pieczy zastępczej, warunków do aktywizacji społecznej, zawodowej i mieszkaniowej. Działania w zakresie tworzenia warunków niezbędnych do skutecznego usamodzielnienia należy również skierować do opiekunów usamodzielnienia.

Podejmowanie działań wobec usamodzielnianych wychowanków będzie wielokierunkowe oraz interdyscyplinarne, z wykorzystaniem zasobów i możliwości gmin, z których wychowankowie się wywodzą, a którzy po osiągnięciu pełnoletniości lub zakończeniu edukacji powrócą do środowisk pochodzenia. Koniecznym jest podejmowanie licznych przedsięwzięć w kierunku nawiązywania współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie organizowania pomocy wychowankom usamodzielniającym się i mającym trudności w adaptacji w środowisku lokalnym.

4. Program

4.1. Cele, zadania i działania w ramach programu

Założono, że realizacja polityki prorodzinnej przyniesie lepsze efekty, jeżeli będzie miała charakter systemowy i zintegrowany, z udziałem wielu podmiotów działających na rzecz rodziny, w szczególności samorządów lokalnych, kościołów, związków wyznaniowych oraz organizacji pozarządowych.

Opracowując i tworząc system opieki nad dzieckiem i rodziną szczególnie istotne jest włączenie wszystkich podmiotów działających w środowisku lokalnym wspierających i wspomagających dziecko i rodzinę, poprzez wcześniej ustalone kierunki działań tj.:

- ☐ wzmocnienie rodziny w wypełnieniu jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
- ☐ organizowanie pomocy instytucjonalnej w sytuacjach kryzysowych;
- ☐ współpraca instytucji;
- ☐ wysoki standard usług.

Głównym celem strategicznym niniejszego programu jest:

Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego oraz rozwój pieczy zastępczej
w celu zapewnienia dzieciom opieki i wychowania w warunkach zbliżonych
do rodziny naturalnej

Cele szczegółowe:

- ☐ **Wspieranie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego;**

- **Tworzenie systemu wsparcia rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w tym typu rodzinnego;**
- **Organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielniania się pełnoletnich wychowanków;**
- **Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu wśród dzieci i młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą.**

Poniżej przedstawiono cele szczegółowe i związane z nimi działania:

Wspieranie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego
1. Prowadzenie szerokiej akcji informacyjnej o formach rodzicielstwa zastępczego z uwzględnieniem nowych form rodzin zastępczych zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem. Szerzenie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez: - organizowanie imprez okolicznościowych, pikników np.: dzień rodzicielstwa zastępczego. - ogłoszenia w parafiach Powiatu Łukowskiego, - artykuły prasowe, - programy w lokalnych mediach. 2. Pozyskanie nowych rodzin zastępczych w charakterze: a) rodziny zastępczej: - spokrewnionej, - niezawodowej, - zawodowej, w tym zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowej specjalistycznej; b) rodzinnego domu dziecka. 3. Szkolenie i kwalifikowanie kandydatów na rodziców zastępczych i zawieranie umów cywilno-prawnych w sprawie opieki i wychowania powierzonych im dzieci. 4. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
Tworzenie systemu wsparcia rodzin zastępczych oraz dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w tym typu rodzinnego
1. Budowanie sieci i wypracowanie form współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny. 2. Organizowanie specjalistycznego poradnictwa, w tym psychologicznego, prawnego, pedagogicznego dla rodzin zastępczych w sytuacji kryzysowej oraz dzieci przebywających

w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

3. Wdrożenie systemu cyklicznych szkoleń dla funkcjonujących rodzin zastępczych.
4. Zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.

**Organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielniania się i integracji
ze środowiskiem pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej**

1. Wyrównanie szans wchodzenia w dorosłe życie usamodzielnianych wychowanków, poprzez objęcie ich pomocą pedagogiczną, psychologiczną, prawną, socjalną, doradztwem zawodowym.
2. Organizowanie/ umożliwianie odbycia szkoleń dla wychowanków pozwalających na podnoszenie ich kompetencji społecznych i zawodowych.
3. Pozyskanie bazy lokalowej i utworzenie mieszkań chronionych, mieszkań usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych i placówek.
4. Realizacja indywidualnych programów usamodzielnienia, w sposób umożliwiający samodzielne życie poza systemem pomocy społecznej.

**Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży
opuszczającej pieczę zastępczą**

1. Współpraca ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów dydaktycznych i wychowawczych wychowanków.
2. Rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży, współpraca z instytucjami i organizacjami w celu podejmowania działań sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i zdolności dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
3. Organizowanie dzieciom i młodzieży wypoczynku letniego, zimowego; pomoc w dofinansowaniu kolonii, obozów.
4. Analiza i rozwiązywanie problemów opiekuńczo-wychowawczych, koordynowanie działań osób i instytucji na rzecz poprawy sytuacji rodzin potrzebujących wsparcia.

W ramach realizowanego programu przewidziane są następujące zadania:

1) Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej – dotarcie do jak najszerszej grupy mieszkańców powiatu, zaistnienie w ich świadomości oraz pozyskanie nowych kandydatów na rodziców zastępczych ze szczególnym uwzględnieniem niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych.

1) Specjalistyczne szkolenia dla rodziców zastępczych – mają na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców zastępczych,

wspieranie ich w pełnieniu ról rodzicielskich i wychowawczych, dostarczanie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki i wychowania dzieci, pomaganie w prowadzeniu mediacji w sytuacjach konfliktowych, rozwiązywaniu problemów rodzinnych oraz udzielanie pomocy rodzinom w zakresie budowania prawidłowej więzi emocjonalnej, a także dostarczenie wsparcia w przygotowaniu wychowanków do usamodzielnienia.

2) Specjalistyczne □ poradnictwo □ psychologiczne, □ pedagogiczne □ i □ prawne – udzielane rodzinom zastępczym w celu rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych.

3) Wsparcie □ procesu □ usamodzielnienia □ wychowanków – udzielanie specjalistycznej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, doradczej oraz poprawę ich sytuacji bytowej poprzez udzielanie pomocy na zagospodarowanie i usamodzielnienie.

4) Szkolenia □ kandydatów □ na □ rodziców □ zastępczych – dzięki prowadzonej kampanii propagującej idee rodzicielstwa zastępczego, po pozyskaniu grupy osób zdecydowanych na podjęcie opieki nad dziećmi wymagającymi takiej formy wsparcia.

6) Ustala się limit tworzenia zawodowych rodzin zastępczych na dany rok:

- w 2015r. - 1

- w 2016r. - 1

- w 2017r. - 2

4.2. Analiza SWOT

Analiza SWOT, określająca cele i kierunki Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej, służy do określenia faktycznego stanu rzeczy i zasobów z punktu widzenia ich wpływu na ograniczenie lub stymulację procesów w zakresie pieczy zastępczej.

W celu uzyskania jasnej analizy mocne □ i słabe □ strony traktuje się jako czynniki wewnętrzne, z punktu widzenia społeczności lokalnej na którą mają bezpośredni wpływ natomiast szanse □ i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne wynikające z niezależnych zmian w otoczeniu.

Analiza SWOT oparta jest na schemacie klasyfikacji dzielącym wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą sytuację przedmiotu badań na:

□ mocne □ strony □ i wewnętrzne pozytywne - silne strony środowiska lokalnego, które należy umiejętnie wykorzystać w celu zwiększenia liczby rodzin zastępczych.

☐ Słabe ☐ strony ☐ wewnętrzne negatywne - to konsekwencja ograniczeń utrudniających zwiększenie liczby rodzin zastępczych na terenie Powiatu Łukowskiego.

☐ Szanse ☐ zewnętrzne pozytywne - czynniki pozwalające na rozwój i promocję rodzicielstwa zastępczego. Szanse mają pozytywny wpływ na ekspansję i pokonywanie barier płynących z otoczenia,

☐ Zagrożenia ☐ zewnętrzne negatywne - ich istnienie ma negatywny wpływ na rozwój oraz nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i silnych stron.

Ogólne założenia wynikające z analizy SWOT mają na celu:

- ☐ opieranie się na mocnych stronach,
- ☐ eliminację słabych stron,
- ☐ wykorzystywanie szans,
- ☐ unikanie zagrożeń.

	MOCNE STRONY (Strengths)	SŁABE STRONY (Weaknesses)
CZYNNIKI WNEĘTRZNE	- WYKSZTAŁCONA I DOŚWIADCZONA KADRA PRACOWNIKÓW PCPR, - WSPARCIE ZE STRONY INSTYTUCJI I ORGANIZACJI ŚWIADCZĄCYCH POMOC RODZINIE, - WSPIERANIE OSÓB PROWADZĄCYCH RODZINNE FORMY PIECZY ZASTĘPCZEJ, - DOSTĘP DO SPECJALISTYCZNEGO, PORADNICTWA DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH.	- BRAK CHĘTNYCH DO TWORZENIE RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH, - BRAKI FINANSOWE NA SZKOLENIA KADRY POMOCY SPOŁECZNEJ, - BRAK MIESZKAŃ CHRONIONYCH DLA USAMODZIELNIANYCH WYCHOWANKÓW RODZIN ZASTĘPCZYCH I PLACÓWEK OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH.
	SZANSE (Opportunities)	ZAGROŻENIA (Threats)

CZY N NI KI ZE W NE TR ZN E	- STWORZENIE SPRAWNEGO SYSTEMU KOORDYNACJI, WSPÓŁPRACY INSTYTUCJI ZAJMUJĄCYCH SIĘ POMOCĄ DZIECKU I RODZINIE NA TERENIE POWIATU ŁUKOWSKIEGO, - POZYSKANIE ŚRODKÓW FINANSOWYCH ZE ŹRÓDEŁ ZEWNĘTRZNYCH, - WSPÓŁPRACA SPOŁECZEŃSTWA LOKALNEGO ZE SŁUŻBAMI POMOCY SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE WSPARCIA DLA RODZIN ZASTĘPCZYCH, - AKTYWNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ.	- SŁABY PRZEPŁYW INFORMACJI MIĘDZY INSTYTUCJAMI I ORGANIZACJAMI WSPÓŁDZIAŁAJĄCYMI W ZAKRESIE POMOCY DZIECKU I RODZINIE, - STAN BUDŻETU POWIATU ŁUKOWSKIEGO.
--	--	--

4.3. Priorytety

- 1) Upowszechnienie i podniesienie poziomu wiedzy na temat rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu Łukowskiego.
- 1) Ścisła współpraca PCPR z ośrodkami pomocy społecznej, zobligowanymi do podejmowania działań zmierzających do zapewnienia odpowiedniej opieki dzieciom pozbawionym właściwej opieki rodziców biologicznych.
- 2) Rozwijanie form wsparcia na rzecz rodzin zastępczych.
- 3) Kompleksowa pomoc dziecku.
- 4) Organizowanie spotkań integracyjnych propagujących idee rodzicielstwa zastępczego.
- 5) Organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych dot. tematyki pieczy zastępczej na terenie Powiatu Łukowskiego.
- 6) Współpraca z organizacjami pozarządowymi promującymi idee rodzicielstwa zastępczego.

- 7) Usprawnianie przepływu informacji pomiędzy instytucjami.

4.4. Spodziewane efekty

Oczekiwane efekty po wprowadzeniu w życie niniejszego planu:

- ☐ Wzrost świadomości szerokiej grupy społeczeństwa odnośnie opieki zastępczej;
- ☐ Zmiana postrzegania rodzicielstwa zastępczego;
- ☐ Pozyskanie kandydatów na rodziców zastępczych;
- ☐ Podniesienie kwalifikacji w zakresie sprawowanej przez rodziny zastępcze funkcji;
- ☐ Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego;
- ☐ Utworzenie zawodowych rodzin zastępczych;
- ☐ Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny;
- ☐ Powstanie mieszkań chronionych i mieszkań usamodzielnienia;
- ☐ Nawiązanie współpracy z wolontariuszami;
- ☐ Lepsze przygotowanie dzieci i młodzieży do samodzielnego życia, nabycie i wykształcenie odpowiednich umiejętności, które pomogą wychowankom placówki prowadzić samodzielne życie po osiągnięciu pełnoletniości;
- ☐ Wzmocnienie potencjału zawodowego wychowanków;
- ☐ Zwiększenie potencjału kulturowego dzieci;
- ☐ Podniesienie poczucia własnej wartości dzieci i młodzieży przebywających w zastępczych formach opieki;
- ☐ Stworzenie systemu współpracy między podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny;
- ☐ Podniesienie kwalifikacji kadry i poprawa jakości usług świadczonych przez służby społeczne.

4.5. Realizatorzy

Zadania wynikające z niniejszego programu będą realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łukowie – jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Łukowskiego przy współpracy poniższych instytucji:

- ☐ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;
- ☐ Lubelski Urząd Wojewódzki;
- ☐ Starostwo Powiatowe w Łukowie;
- ☐ Miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej;
- ☐ Poradnia psychologiczno-pedagogiczna;
- ☐ Placówki oświatowe;
- ☐ Placówki pomocy społecznej;
- ☐ Placówki opiekuńczo wychowawcze;
- ☐ Urząd Wojewódzki w Lublinie - Wydział Polityki Społecznej;
- ☐ Sądy Rodzinne;
- ☐ Kuratorzy zawodowi i społeczni;
- ☐ Policja;
- ☐ Organizacje pozarządowe;
- ☐ Służba zdrowia;
- ☐ Sponsorzy;
- ☐ Lokalne media.

4.6. Beneficjenci

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin biologicznych i zastępczych oraz wychowujących się w nich dzieci. Adresatami programu są:

- ☐ Kandydaci do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych;
- ☐ Dzieci przebywające w pieczy zastępczej;
- ☐ Rodziny zastępcze oraz osoby prowadzące rodzinne domy dziecka;
- ☐ Rodziny biologiczne dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- ☐ Usamodzielniani wychowankowie oraz opiekunowie usamodzielnienia;
- ☐ Kierownictwo i kadra placówek opiekuńczo-wychowawczych.

4.7. Miejsce i czas realizacji

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na terenie Powiatu Łukowskiego na lata 2015-2017 będzie realizowany w 11 gminach. Zadania zaplanowane do realizacji w ramach programu będą wdrażane w formie ciągłej.

4.8. Źródła finansowania

Realizacja poszczególnych zadań dla osiągnięcia zamierzonych celów, odbywać się będzie sukcesywnie, w ścisłej zależności od posiadanych zasobów/środków finansowych.

Program będzie finansowany ze środków:

- ☐ Budżetów powiatów z którymi zawarto porozumienie w sprawie finansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- ☐ Środków przyznanych dla Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łukowie,
- ☐ Budżetów samorządów gminnych,
- ☐ Odpłatności rodziców biologicznych,
- ☐ Dotacji celowych z budżetu państwa,
- ☐ Europejskiego Funduszu Społecznego
- ☐ Środków otrzymanych z budżetu Ministra Pracy i Polityki Społecznej,
- ☐ Środków otrzymanych z Sejmiku Województwa Lubelskiego,
- ☐ Dotacji i środków pochodzących z innych źródeł.

4.9. Monitoring i ewaluacja

W okresie obowiązywania, program będzie analizowany i monitorowany ze względu na skuteczność jego realizacji. Monitorowaniu podlegają wszystkie zadania zawarte w niniejszym programie, natomiast ewaluacji standardy i dostępność usług oraz realizacja celów.

Monitoring odbywał będzie się poprzez:

- ☐ Ocenę nowych wyzwań i zagrożeń,
- ☐ Coroczne raportowanie i ocenę faktycznego postępu z złoženiami i celami.

Niniejszy Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na terenie Powiatu Łukowskiego na lata 2015-2017 jest ogólny i elastyczny, w związku z czym będzie podlegał uaktualnianiu w odpowiedzi na pojawiające się potrzeby społeczne.

5. Podsumowanie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie pełni rolę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, najważniejszej instytucji, oddziałującej na dziecko w pieczy zastępczej. Ma za zadanie współpracować z pozostałymi jednostkami samorządowymi, gminnymi i innymi w celu maksymalizacji dostępnego wsparcia dla dzieci i ich rodzin. Poprawa jakości życia małoletnich przebywających w pieczy zastępczej, ich opiekunów oraz usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej możliwa jest, gdy istnieją jasno określone cele, działania oraz zadania do realizacji. Wyrazem dążenia do sprecyzowania podejmowanych działań jest powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017. Stanowi on podwaliny budowy efektywnego systemu rozwoju różnorodnych form pieczy zastępczej.

Program powstał w celu zapewnienia każdemu dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodziców biologicznych, stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego. Opieka nad dzieckiem i rodziną wykonywana w ramach pomocy społecznej winna być zgodna z podstawami prawa rodzinnego, uwzględniając przede wszystkim zasadę autonomii rodziny i prymatu rodziców do wychowania dziecka.

Biorąc pod uwagę kierunki polityki prorodzinnej nasuwa się wniosek mówiący o tym, że samorząd powiatowy odpowiedzialny za realizację określonych zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, powinien dążyć do jak najszybszego wprowadzenia zmian w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, jak również wybierania korzystnych ekonomicznie rozwiązań w tym zakresie.

Zakłada się, iż realizacja programu umożliwi w kilkuletniej perspektywie ograniczenie liczby dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, co w konsekwencji doprowadzi do minimalizacji występowania zjawiska sieroctwa społecznego.

